

**FILOZOFICZNA REFLEKSJA
NAD KULTURĄ
JAKO PRÓBA ODPOWIEDZI
NA PROBLEMY WSPÓŁCZESNOŚCI**

NR 3174

**FILOZOFICZNA REFLEKSJA
NAD KULTURĄ
JAKO PRÓBA ODPOWIEDZI
NA PROBLEMY WSPÓŁCZESNOŚCI**

Pod redakcją
Jadwigi Gazdy i Sławomiry Ruchały

WYDAWNICTWO UNIwersytetu śląskiego
KATOWICE 2014

Redaktor serii: Publikacje Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji
URSZULA SZUŚCIK

Recenzent
ADAM JONKISZ

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
KRZYSZTOF ŚLEZIŃSKI	
Filozofowie o kryzysie kultury	9
WOJCIECH MORSZCZYŃSKI	
Norma a normalność	26
SŁAWOMIRA RUCHAŁA	
Odpowiedzialność — rodzaje i uwarunkowania	40
WIESŁAW WALENTUKIEWICZ	
Poznawcze oraz kulturowe determinizmy nabywania języka	59
MAŁGORZATA JANKOWSKA	
Między młotem rozumu a kowadłem wiary. Kultura w dobie postsekularyzmu	81
MALWINA ROLKA	
Dionizos w supermarkecie. Nietzscheańska krytyka kultury wobec zjawiska konsumpcjonizmu	106
JUSTYNA KESLER	
Kultura konsumpcyjna — krytyka i obrona	128

MARTA MAŚKA	
Wietnam — między komunizmem a komercjalizacją kultury .	149
JADWIGA MIĘKINA-PINDUR	
Przełamywanie współczesnego tabu. KobiECE doświadczanie choroby (świadcstwa pisarek)	159
BARBARA WRONA	
Lęk przed śmiercią. Wybrane koncepcje polskich bioetyków .	193
EWA TOMASZEWSKA	
W obronie wyobraźni	212
JUSTYNA GORZKOWICZ	
Sztuka Roberta Kuśmirowskiego jako transdyscyplinarna refleksja nad współczesnością	231
ANNA ŚLEZIŃSKA	
Apokryf nośnikiem kulturowych wartości	256
EWELINA KONIECZNA	
Obraz szkoły w kinie współczesnym. Konteksty społeczno-kulturowe	276
ANDRZEJ MAREK NOWIK	
Filozoficzne podstawy teorii cywilizacji i kultury Feliksa Konecznego	297
DARIUSZ JURUŚ	
Murray N. Rothbard — filozofia poszukująca polityki	323
LUCJAN WROŃSKI	
Konserwatywna krytyka liberalnej koncepcji wolności Johna Stuarta Milla	347
MAGDALENA MRUSZCZYK	
Myśli Karola Wojtyły o kulturze	364
TERESA BOJARSKA-SZOT	
O zastosowanych przez Arystotelesa i św. Tomasza kryteriach podziału cnót	382

WPROWADZENIE

Kultura, rozumiana szeroko, jako całokształt ludzkich działań, obnaża duchową rzeczywistość człowieka. Jest ona bowiem we wszystkich swych przejawach sposobem jego bytowania, wyznacza także możliwości i wytycza drogi urzeczywistniania właściwego mu powołania. Zapewne także dlatego zachęca, a nawet zmusza, nie tylko do opisu i jego analizy, lecz przede wszystkim do refleksji.

Problematyka dotycząca kultury stanowi zbiór złożonych i powiązanych ze sobą zagadnień, których rozwiązania się wzajemnie warunkują. Obejmuje ona rozważania przedmiotowe i meta-przedmiotowe z uwzględnieniem perspektywy historyczno-filozoficznej. Należą do niej, prócz zwyczajowo umieszczanych w obrębie kultury działań artystycznych, naukowych i religijnych, także działalność polityczna, ekonomiczna i wychowawcza. Fakt ten powoduje konieczność podjęcia badań interdyscyplinarnych w obrębie samej filozofii (np. filozofii sztuki i estetyki, filozofii nauki, epistemologii, filozofii religii i teodycei, filozofii polityki i filozofii społecznej). Nade wszystko jednak nie chodzi o odpowiedź na pytanie „jak?”, lecz na pytanie „dlaczego?”, na pytanie o istotę kultury, zachodzących w niej zjawisk i przemian oraz ich konsekwencję i celowość. To zaś podstawową czyni refleksję nad sposobem istnienia kultury oraz nad istotą człowieka, jego miejscem w świecie, postawami moralnymi i preferencjami aksjologicznymi.

Problemy współczesnej kultury, a zwłaszcza jej dość powszechnie diagnozowany jej kryzys, powodują, że podejmowane w tej książce zagadnienia, prócz tego, że niewątpliwie mają znaczenie

teoretyczne, przekraczają wymiar filozoficznych, zamykających się w obrębie akademickiego dyskursu spekulacji i nabierają ważnego wymiaru praktycznego. Jeżeli bowiem człowiek jest jedynym twórcą, celem i adresatem tak szeroko rozumianej kultury, to właśnie wypracowanie w nim umiejętności refleksji i autorefleksji, rozumienia przyczyn i celów, podejmowania świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa w procesach kulturowych winno być przedmiotem refleksji.

Zebrane w niniejszym tomie rozprawy i przyczynki traktują o wielu z aspektach „bycia człowiekiem kultury”. Dociekania ich autorów są prowadzone w różnych obszarach, począwszy od historyczno-filozoficznego, lecz kształtującego współczesność, przez zagadnienia powinności i odpowiedzialności oraz uważanego dość powszechnie niemal za logo współczesnej kultury konsumpcjonizmu, aż do sztuki, polityki i współczesnego wymiaru śmierci.

Prezentując w jednym tomie rozważania z odległych niekiedy regionów myśli filozoficznej, czynimy to w przekonaniu, że choćby w pewnym stopniu dotkną one kondycji człowieka i kultury.

Redaktor: Krzysztof Zadros
Projekt okładki i szaty graficznej: Marek Francik

Copyright © 2014 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-157-7 (wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-155-3 (wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
[e-mail:wydawus@us.edu.pl](mailto:wydawus@us.edu.pl)

Wydanie I. Ark. druk. 24,5. Ark. wyd. 23,0
Papier offset kl. III 90 g. Cena 38 zł (+ VAT)

„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław